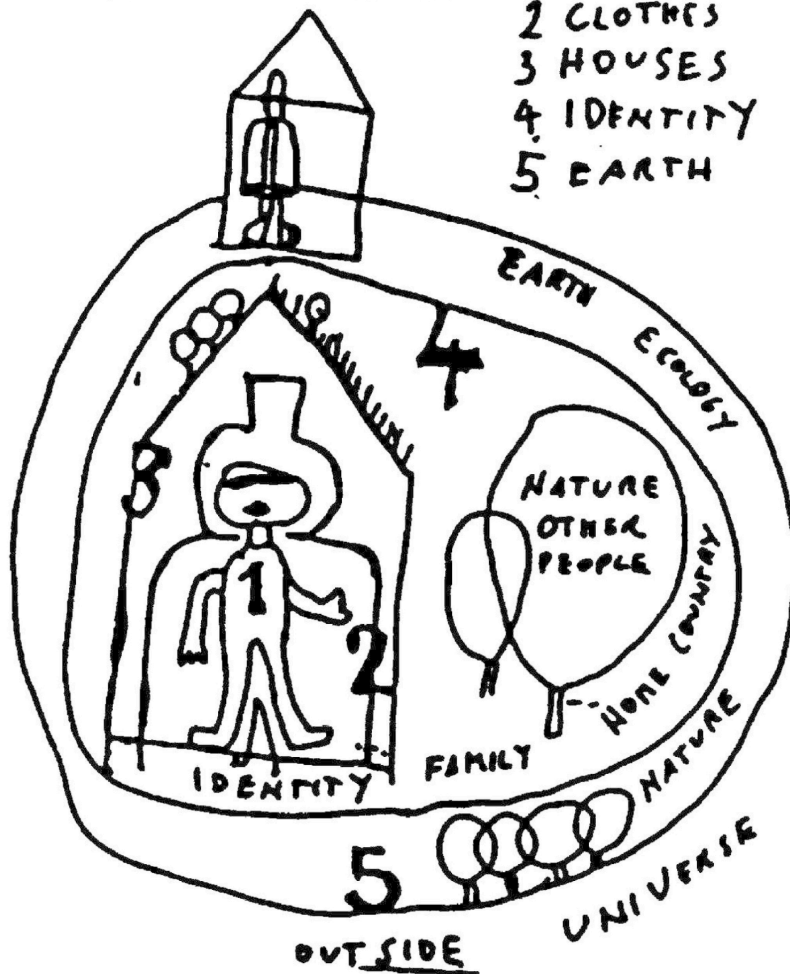

THE FIVE SKINS | EPIDERMIS

- 2 CLOTHES
- 3 HOUSES
- 4 IDENTITY
- 5 EARTH

Inklusio Mahaien inpaktu komunitarioei, ekimenei eta ikaskuntzei buruz mugatik hausnartzeko ideiak.

Asier Gallastegi¹ 2026ko otsaila

Metafora batera jo dut, nire ustez, pobrezia eta bazterketa bezalako fenomeno sistemiko eta globalek kolektiboki erantzuten saiatzen garenean aurkitzen ditugun zailtasunak zeharkatzen dituzten gako batzuk partekatzeko.

Egile bat aurkeztuko dizuet, Hundertwasser² du izena, eta berak, duela hamarkada batzuk, oparitu zigun teoria eta marrazki bat, "5 azalak" izenekoa. Ziur desadostasuneko ideiak aurkituko dituzuela, beste batzuk lagungarri izango zaizkizuela eta agian batzuk axolagabe utziko zaituztela —ahal dela, azken horiek gutxien izan daitezela.

Lehen azala: Gorputza. Gizakia zaurgarria da, sentikorra, gozatzen du eta sufritzen du.

Egileak gorputzak bortxatzen dituen gizarte baten salaketa egiten du. Zer zerikusi du honek gurekin?

- Guregana iristen diren pertsona eta kolektiboak **loturen etengabeko hausturen metaketa** baten ondoren iristen dira. Bazterketa hori da: loturak etengabe haustea. Batzuetan guk ere zailtasunak ditugu loturak eraikitzeke. Ez da erraza. Badira gaitzespena eragiten diguten egoerak. Batzuetan pentsatu izan dugu profesional ona izatea distantziaren alde egitea dela. Badakigu hurbil egoteak ulertzen laguntzen digula eta distantziak berria ekartzeko aukera ematen digula. **Gehiegi hurbiltzen bagara gal gaitzezke; gehiegi urruntzen bagara ez dugu errealitatearekin konektatzen.** Burokrazia defentsa-estrategia bihur daiteke. Distantzia gehiegizkoaren alternatibak sortzen jarraitu behar dugu.
- Gaur asko hitz egiten dugu **osasun mentalaz**. Alde batetik, badirudi baimen sozial handiagoa dagoela **zaurgarri agertzeko eta sentikortasuna adierazteko**. Bestetik, zerbait gertatzen ari dela dirudi gero eta pertsona gehiago desorientatuta edo gainezka sentitzea eragiten duena. Badira gure esku ez dauden baldintza estrukturalak, baina gure erantzukizuna da haiek aitortzea eta **arazo kolektiboei erantzun indibidual hutsa ez ematea**.
- Sare baten parte garela ulertuta, **batzuetan "patata beroa" pasatuko bagenu bezala lan egiten dugu**. Maitasunez esanda, batzuetan "ezgaituen kate" bihurtzen gara. Ondo dago gure mugak aitortzea, baina lotura babestu eta kolektiboaren gaitasunak handitu behar ditugu.

¹ <https://asiergallastegi.com/>

² https://es.wikipedia.org/wiki/Friedensreich_Hundertwasser

Galdera batzuk: Nola zaintzen dugu lotura profesionalen sare honetatik? Nola saihestu ezgaitasun-kate bihurtzea eta harrera egiteko modu bilakatzea? Nola eraiki segurtasun-espazioak?

“Gure antzekotasunek elkartzen gaituzte; gure desberdintasunek hazten gaituzte.” — Virginia Satir

Bigarren azala: Arropa (identitatea, hizkuntza eta boterea).

Bigarren azala arropa da. Egile honek bere arropa, oinetakoak eta kapelak egiten zituen. Horretan keinu politiko bat zegoen: uniformeekiko eta desberdintasuna ezabatu eta homogeneizazioa normalizatzen duten kode estetiko eta kulturalekiko kritika sakona.

- Uniformeek ez dute soilik berdintzen, diziplinatu ere egiten dute. Jerga teknikoak, protokoloak, kategoria administratiboak, prestakuntza, rolak, lanpostuak... erabiltzen ditugu. Leku bakoitzak begiratzeko modu bat eraikitzen laguntzen du, errealitatea ordenatzeko modu bat da. Galdera da ea uniforme horiek, sistema sostengatu eta haren jarraitutasuna bermatzeaz gain (eta hori ez da gutxi), mugatzen ari ote gaituzten ere. **Ordenatzeaz gain, zatitzen ote duten.** Mahaiak diziplinen arteko elkarriketa pertsonen zerbitzura jartzeko espazio izan daitezke.
- **Poliedro-errealitateekin lan egiten dugu.** Guregana iristen diren egoerak ezin dira jakintza tekniko edo diziplina zehatz batetik soilik landu, baina agian ezta astelehenetik ostiralera hitzorduak gehituta ere. Espezializazioa beharrezkoa da, baina integratzen ez bada, zatitu egiten du. **Begiraak elkarri aldatzen uztea beharrezkoa da. Horrek denbora eskatzen du.** Entzutea eskatzen du. Une honetan DSMa zalantzan jartzen ari garenean, **agian diagnositik hipotesi zirkularretara igarotzen jarrai dezakegu.** Errealitateak ulertzen eta haietan eragiten lagunduko diguten kontakizunak eraikitzea, parte kopuru esanguratsu bat barne hartuz eta asmo on batzuek eragin dituzten ondorio mingarriak eta nahi ez ditugun egoeren bigarren mailako onurak aitortuz.
- Batzuetan betebeharra eta inpaktua nahasten ditugu. Laukitxo bat markatzeak lasaitzen du. Baina sarean lan egiten dugunean, inpaktua ez da beti lineala, ezta ekintza bakar bati egozgarria ere. Eta horrek ziurgabetasuna sor dezake. Kontuz ibili behar dugu pentsatzearekin hobe dela erakunde/profesional bakar batek checklist bat osatzea —inpaktua mugatua bada ere—, sakonagoa baina ikusgarriagoa ez den prozesu partekatu bat baino. Sare-lana ikusgarritasun gutxiagokoa da, baina estrukturalagoa. Eta horrek deseroso egiten du, ez baita beti erraza modu berean neurtzea. **Adierazle eta datu berriak asmatu eta adostu behar ditugu.** Era berean, kronifikatutako egoerak eta belaunaldi belaunaldi transmititutako pobrezia-istorioak laguntzearen frustrazioarekin bizitzen ikasi behar dugu.
- Gainera, ziurgabetasun-testuinguruetan ulergarria da bakoitzak bere biziraupena ziurtatu nahi izatea. Baina horrek konfiantza higatzen du. Jarraitutasun-sentsazio minimo bat gabe —ez betiko bermea, baina bai nahikoa egonkortasuna— sistema

defentsibo bihurtzen da. **Eta sistema defentsibo batean, lankidetzaz ahuldu egiten da. Sarea ez da borondate hutsez eusten, baldintzak behar ditu.**

Galdera batzuk: Nola ohartzen zarete Mahai hauek benetan zeharkako begirada sortzen ari direla? Beti ahots berak entzuten dira? Nola laguntzen ditugu ekimen hauek baliabide gehiago izan ditzaten eta egoerari berme handiagoz aurre egin diezaioten?

“Erantzuna aldatzea eboluzioa da; galdera aldatzea iraultza da.” — Jorge Wagensberg

Hirugarren azala: Etxea, etxebizitza gorputzaren luzapen gisa.

Berak leihoaren eskubideaz hitz egiten zuen, espazioak pertsonalizatzeko eskubideaz, norbere egiteko eskubideaz. Etxea ez da soilik teilatu bat, identitatea da, sustraitzea da, bizi-proiektu bat garatzeko aukera da. Gaur egun gertatzen dena da, testuinguru askotan, teilatua izatea bera luxu bihurtu dela.

- Etxebizitza tentsio sozial handiko puntu bihurtu da. Ez du soilik biztanleria zaurgarriena eragiten. Ondasun urria den baliabide baten alde lehiatzen direnen artean marruskadurak sortzen ari da. **Horrek ondorioak ditu bizikidetzan**, justiziaren pertzepzioan eta kohesio sozialean. Adibidez, gaur egun gazteek lanarekin duten lotura desberdinaz hitz egiten dugunean, gogoratu behar dugu une honetan, eta etxebizitzara sartzeko zailtasun izugarriagatik, soldata bat izatea ez dela nahikoa bizi-proiektu autonomo bat aktibatzeke.
- Interesgarria da Hundertwasserrek bere lana Austrian, Vienan, garatu izana; bertan, etxebizitza publikoaren aldeko apustu historikoki oso argia eta iraunkorra egin da. Biztanleriaren %60 baino gehiago etxebizitza publikoan edo diruz lagundutakoan bizi da gaur egun. Hiriak lurzorua modu estrategikoan erosten du, prezioak arautzen ditu, eta irabaziak berrinbertitzen ditu. Ezin gara bihar Viena izan. Baina galdera ez da eredia kopia dezakegun ala ez, baizik eta zer ikasten dugun oinarritzko logikatik: **jarraitutasuna, erabaki politikoa, begirada estrukturala**. Hemen zerbait garrantzitsua agertzen da: badakigu etxebizitza ez dela Inklusio Mahaien eskumen zuzena. Baina badakigu ere, begirada zabaltzen ez badugu eta egituraz eragiten saiatzen ez bagara, ondorioak kudeatzen jarraituko dugula kausak ukitu gabe.
- Euskadiko hainbat tokitan badaude esperientzia interesgarriak: azalera-eskubidean eta alokairuan oinarritutako etxebizitza publikoaren aldeko apustua, parke publiko horien kudeaketa, etxebizitza-bitartekaritza higiezinaren diskriminazioa jasaten duten pertsona arrazializatuentzat, gizarte-erakundeek kudeatutako parke publikoak, etxebizitza-kooperatibak, administrazioaren eta hirugarren sektorearen arteko formula hibridoak, eta “Housing First” estrategia etxerik gabeko kolektiboekin...
- **Hortik beste auzi bat irekitzen da: nola sortu elkarriketa politika “bigun” eta politika “gogorren” artean.** Gizarte-ekintzaren eta hirigintzaren artean. Hardware deitu genezakeenaren (azpiegitura, lurzorua, araudia) eta software deitu genezakeenaren (laguntza, gizarte-esku-hartzea, dinamizazio komunitarioa) artean. Mahai hauetan

agentzia-gaitasun oso ezberdinak dituzten erakundeak elkartzen dira. **Mahaiak ez dira soilik koordinazio-espazioak, boterea, mugak eta erantzukizunak kudeatzen ikasten dugun espazioak ere badira.** Garrantzitsua da ikuspegi desberdinak barne hartuz erabaki konplexuak hartzen ikastea; bestela, “Adimen Artifizialen” sirena-kantuak eta “neutralitatearen” fantasia ordezkatzeko hasiko dira, leku batzuetan jada gertatzen ari den bezala.

Galdera batzuk: Zergatik ez pentsatu handian? Zergatik ez pentsatu nola egin palanka? Zergatik ez artikulatu salaketa, proposamena eta esperimentazioa aldi berean? Etxebizitzak gure estrategietan leku zentral bat hartzen duenean, zer egonkortasun hasten da agertzen pertsonen ibilbideetan?

“Hiriekin mundu guztiarentzako zerbait eskaintzeko gaitasuna dute, soilik mundu guztiak sortzen duelako, eta soilik mundu guztiak sortzen dituenen.” — Jane Jacobs

Laugarren azala: Identitate soziala, komunitatea eta sistemak.

Hirugarren azalak egituraz hitz egiten bazuen, honek ehunaz hitz egiten du.

- **Ikuspegi komunitarioa agenda publikoan sartzen eta irteten da baliabideen, borondate politikoaren edo moda intelektualaren arabera.** Noizean behin berragertzen da, lehendik genekiena berriz deskubrituko bagenu bezala. Baina apustu komunitarioa iraunkorra ez bada, ziklo bihurtzen da. Eta, nire ustez, sakontasuna galtzen du. Trikimailu bat; izena aldatzea modaz pasatzen denean “Gizarte Berrikuntza” izan daiteke... Erronka sozialak modu kolektiboan lantzea, gure auzoetako bizi-kalitatea hobetzea, herritarren benetako parte-hartzetik abiatuta eta gizarte inklusiboago eta kohesionatuago bat ehunduz.
- Une historiko honetan bada zeharkatzen gaituen elementu bat: **polarizazioa eta gorroto-diskurtsoak.** Ez soilik arrazakeria eta matxismoa, baita aporofobia ere, pobreziarekiko gaitzespena. Horrek zuzenean eragiten dio esku-hartzeko aukerari. Hortik abiatuta, dimentsio komunitarioa ez da luxua, premia estrukturala da. Babesgabetasun-sentsazioaren aurrean, entzute-espazioak eta tentsioen erregulaziorako espazioak sortu eta kudeatzeko gai izan behar dugu. Zurrumurruei muga jartzeaz gain, ezinegona entzun behar dugu, diskurtso baztertzailak manipulatu eta erabili ez dadin.
- **Hezkuntza-zentro publiko**en gainezkatze egoeraren aurrean, baliabide gehiago izan ditzaten lortu behar dugu eta haiekin elkarlanean aritu ate irekien jardunaldietan, herritar guztientzat erakargarri bihurtuz eta segregazio eskolararen inertzia kaltegarritik babestuz, zeina osasun demokratikorako guztiz kaltegarria den.
- **Funtsezkoa da lanean jarraitzea gurekin lan egiten duten pertsonen agentzia-gaitasuna indartzen.** Ez soilik baliabideak jasotzea, baizik eta erabakiak hartzeko, parte hartzeko eta eragiteko gaitasuna handitzea. Horrek benetako

—

entzute-espazioak sostengatzea dakar. Ez sinbolikoak. Haien hitzak ondorioak izango dituen espazioak baizik.

- Funtsezkoa da jada **gertatzen ari dena aitortu eta babestea**. Badira auzo-elkarteen, herritar-kolektiboen eta sare informalenen ekimenak, dagoeneko alternatibak sortzen ari direnak. Batzuetan ikusezinak, batzuetan prekarioak, baina benetakoak. Komunitarioa ez da dekretatzen, landatu egiten da.

Galdera batzuk: Nola indartu kolonizatu gabe? Nola sortu lurraldean gertatzen ari den guztiari adi egongo zaion begirada? Nola sortu topagune, harrera eta elkarrekiko laguntza-espazio gehiago? Nola indartu auzoko eskolak tentsionatuta daudenean? Nola landu bizikidetza, non gatazkak entzunetik erregulatu ahal diren eta ez soilik zigorraren bidez?

“Esku-hartze komunitarioak pertsonen eta taldeen gaitasuna handitzen duten testuinguruak sortzea dakar, haien bizitzetan eragiten duten baldintzetan eragiteko.” — Silvia Navarro.

Bosgarren azala: Lurra, jasangarritasuna eta ikaskuntza kolektiboa.

Egile honek planteatzen duen bosgarren azala Lurraren azala da. Bizi-deskonexioaren krisi gisa uler dezakegu. Baliteke Inklusio Mahaietan egitea dagokigunarekin loturarik ez duen gaia iruditzea. Baina ez da horrela.

- Denbora batez, adibidez, **pobrezia energetikoa**z hitz egin dugu. Ibaietatik hurbil dauden eremuetan baliabideak kudeatzen dituzuenok badakizue noizean behin —urtero, bost urtez behin— uholdeak, gainezkatzeak eta fenomeno klimatikoekin lotutako etxebizitza-krisiak agertzen direla. Gaur pobrezia-eskaileraren azken mailan dauden pertsona askok kolonialismoaren zauriek eta baliabideen ustiapenarekin, lur arraroekin eta klima-aldaketarekin lotutako kolonialismo berriek zeharkatutako herrialdeetatik ihes egiten dute. Ingurumen-desberdintasuna eta gizarte-desberdintasuna ez dira fenomeno bereiziak.
- Dimentsio honi begiratzea **planetaren mugak** ulertzea ere bada, eta hazkunde ekonomiko iraunkorraren fantasiari uko egitea. (Hemendik aterako naiz, bestela desazkundeari buruz hitz egiten hasi beharko ginatkeelako eta urduri jarri ohi garelako). Interesatzen zait **espazio hauek leku jasangarri gisa pentsatzea**, non jakintza teknikoak eta herri-jakinduria konektatu daitezkeen, esperientzia formalak eta auzo-ekimenak, gizarte-esku-hartzea eta ziklo eta mugen ulermena. Jasangarritasuna ez diskurtso gisa soilik, baizik eta praktika erlazional gisa. Entzunak sentitu eta entzuteko lekuak mantenduz.. Interbisio-gakoetan lan egin ahal izateko espazioak, egoerak eta kasuak aztertzeke, ez bakarrik konpontzeke, baizik eta haietatik ikasteko. Behar denean kanpoko begiradak gonbidatzeko. Funtzionatzen duena eta funtzionatzen ez duena bereizteko. Une bat iristen da non ikaskuntzak ez duen hainbeste zerikusirik teoriarekin, baizik eta praktika hausnartuarekin.
- **Lidergoari** buruzko hausnarketa bat. Gai konplexua izan daiteke. Ez du soilik norantz goazen argi izatearekin eta gainerakoak gidatzearekin zerikusia. Gehiago du zerikusia

baldintzak sortzearekin, gauza desberdinak gerta daitezten. Pentsatu ahal izateko, esperimentatu ahal izateko. Halako erronka konplexuen aurrean lideratzea espazio seguruak sortzea da, probatu, huts egin eta doitu ahal izateko. Sare-espazioetan, lidergoa banatu egin daiteke. Bakoitzak lideratu dezake legitimitatea, esperientzia edo ikuspegi esanguratsua duen eremuan. Ez da hierarkia klasikoa ezabatzea —existitzen da eta funtzioak ditu—, baizik eta beste autoritate-modu batzuk ere badaudela aitortzea: ekarpenetik, esperientziaz eta loturatik sortzen dena.

- Halako erronka poliedrikoetan mugitzeak eskatzen du jakintza tekniko eta protokolizatuagoa behar duten zereginak bereiztea beste agertoki konplexuago batzuetatik. Azken horietan, **estrategia egokiena esku-hartze txiki eta seguruak egitea da, probatzeko, sortzen diren patroi emergenteak behatzeko eta ondoren erantzuteko, funtzionatzen duena handituz eta funtzionatzen ez duena ahulduz.**

Galdera batzuk: Zein jarduera ari gara inertziaz egiten eta gaur egun zentzua galdu dute? Non daude aukera berriak? Azkenaldian zein praktikak harritu gaitu eta esperimentatu nahiko genuke? Zer errepika dezakegu?

“Ez dago justizia sozialik justizia ekologikorik gabe.” — Yayo Herrero

—